

Ивана Тасев

Денесковите магистрирани на ФЛУ со неколку монументални скулптури под насловот „Енергија“, кои се продолжение на твојот претходен циклус дела наречени „Бесконечност“. До какво откритие дојде истражувајќи ги овие феномени?

▲ Точно е дека моите последни скулптури дефинирани под името „Енергија“ се континуитет на мојата поранешна работа која се викаше „Бесконечност“. Кога почнав да истражувам во оваа сфера, сфатив дека тоа се човечки мерки. Овие мерки се направени за овде, а не за некои големи пространства. Отсекогаш ме провоцирале прашањата „како“, „колку“, „до каде“... Но, конечно, успеав да си ги разрешам во главата. Така, мојата дипломска работа под наслов „Бесконечност“ беше објаснување на овие човечки мерки изразени преку формата. Тие пренесени во форма претставуваат светло, сенка... Ги претопив и ги изразив преку базичните форми на уметноста.

Конечно сфатив дека тие мерки и не се толку важни, туку дека енергијата сама по себе е таа којашто може да го задржи тој континуитет. Енергијата има свој почеток и крај, но секој крај е само трансформација во нов почеток, практично само енергијата е таа која е бесконечна. И така со овие дела се надоврзав на моите претходни истражувања.

▼ Како своите истражувачки методи ги инфил-

трираше во твоите скулптури?

▲ Потоа истражував во самата форма. Таа ограниченост до некаде ми даваше слобода. Имам даден простор и во тој простор можам да си играм со тоа што ќе го замислам и ќе го видам. Првичната идеја е секогаш лајтмотив за да се почне нешто. Исто како во компонирањето. Некој стих може да му биде поттик на композиторот и го наведува да ја развие својата композиција. Идејата е идентична, разликата е само во креирањето. Секогаш знам како ќе

почнам и како ќе завршам, бидејќи мермерот е многу специфичен. Доколку почнеш, а незнаеш како ќе завршиш, можеш сосема да се изгубиш. Порано правев скици од глина, а сега доволно ми е само да направам цртеж на кој се прикажани сите страни.

▼ Како се случи да заминеш во рудникот „Бела Пола“, во близина на селото Небрегово, Прилепско, и таму да ги изработиш замислените форми?

▲ Потребен ми беше алат за работа.

Само енергијата е

У М Е Т Н О С Т А Е Ф О Р М А Н А К А Т А Р З А

Дознав дека една фирма продава дијамантски дискови. Така, разговарајќи со директорот на фирмата „Ларин“ од Скопје видов фотографии од рудникот за мермер. Се спогодивме да земам некои мали парчиња мермер, кои не ги употребуваат и ги фрлаат, бидејќи сечат само големи блокови што ги продаваат. Ме прашаа каде да ми ги донесат парчињата, но бидејќи не располагаам со сопствено ателје, немав избор и морав да заминав за Прилеп во чија близина се наоѓа рудникот „Бела Пола“. Лугето таму се согласија да работам во самиот рудник, ми го расчистија теренот и така почнав...

▼ *Колку праеше процесот на изработка на неколкуте монументални дела?*

▲ Работев околу седумосум месеци континуирано. Во меѓувреме имав неколку самостојни изложби во Битола, во Прилеп и во Охрид и тие ми одзедоа малку време од работата. По несреќната случка во Музејот на град Скопје, кога беше турната една од моите скулптури, организацијата работи за моите постановки ги пра-

Инспириран од феноменот на бесконечноста и од прашањето до каде се проишгаат времето и просторот, младото талентирано скулптор Сашо Саздовски ја пронајде својата најголема фасцинација во изработувањето на монументални дела од мермер. Преку истражувачките методи што ги материјализира во форми на своите креации, тој дојде до конечен заклучок дека само енергијата е она која е бесконечна. Според него, енергијата има свој почеток и крај, но секој крај е само трансформација и нов почеток...

вам јас самиот. Изработив три големи дела со висина од еден метар и четириесет сантиметри и секое од нив тежи по неколку тони. Направив и десетина минијатури, кои претставуваат скици за мојата понатамошна работа.

▼ *Каде се наоѓаат делата во моментот?*

▲ Трите големи дела засега се во рудникот. Планирам да изработам уште неколку монументални дела.

тални дела и потоа сите заедно да ги транспортирам во Скопје затоа што сакам да направам голема изложба. Но, како и кога ќе бидат донесени сè уште не знам, бидејќи се потребни големи транспортни трошоци и специјален превоз. Секое преместување е шок за делата.

▼ *Раскажи ми како изгледаше еден работен ден во рудникот „Бела Пола“...*

▲ Секое утро станувам во пет часот. Пред да заминам за рудникот, кој се наоѓа еден час од Прилеп и до кој патувам со превозот кој го користат ра-

ботниците, морав да си подготвам храна и вода бидејќи рудникот се наоѓа во планина. Во рудникот без престан работев до 15 часот и потоа комбето не враќаше назад во градот. Се враќав толку многу изморен што понекогаш немав сила дури ни да си го најдам креветот. Најголем проблем ми претставуваше кога ќе се вратев од рудникот „слепен“ во мермер и кога во Прилеп ќе немаше вода. Е, тоа беше навистина голем проблем. Кога мермерот се сече, тој се претвора во толку ситен прав кој се налепува на телото и сосема ги задушва порите и кожата не може да дише. За време на работата не чувствувам како правот се налепува, бидејќи сум окупиран со формата, но кога ќе се вратев назад во мојата изнајмена соба, чувствував како кожата ми е сосема задушена и доколку заспивав така, паѓав во бесознание по дванаесет часови. Работев секој ден, освен недела. Но, секоја работа си бара и жртви.

▼ *Што претставува за тебе мермерот како материјал за работа?*

▲ На почетокот многу се плашев да го работам. Но, за кусо време тој страв се трансформира во голема љубов. За мене тоа беше највозбудливото откروه-

БЕСКОНЕЧНА

У М Е Т Н О С Т А Е Ф О Р М А Н А К А Т А Р З А

ние. Мермерот е тежок за работа, но истовремено дозволува многу повеќе отколку што дозволува дрвото, на пример. Толку го засакав, што сега се чувствувам како зависник од мермер. Секој материјал бара специфична работа. Мермерот бара ужасна концентрација, затоа што секоја направена грешка, за жал, не може да се поправи.

▼ *Со какви алатки ги видеоизменуваш парчињата мермер?*

▲ Работам со дијамантски дискови за сечење и со брусалки. Потребна е физичка сила, затоа што брусалките тежат околу пет килограми, тука е и штитникот, кој го користам само кога ги сечам крупните работи, а потоа го вадам. Во тој момент морам да бидам исклучително концентриран, бидејќи дијамантскиот диск е многу опасен при работа и бара целосна контрола.

▼ *На ивоните тири монументални дела им даде интригерни и интимни наслови поврзани со оние кои најсилно ги љубиш...*

▲ Имињата ми дојдоа спонтано во зависност од тоа што размислував додека работев. Првото дело го работев многу долго... околу четири месеци и сакав да го направам беспрекорно прецизно. Бидејќи работев бавно, во почетокот не можев да го почувствувам напредокот, дури едно време се сомневав дека диските не се доволно добри. Но, сфатив дека само со трпение можам да ја постигнам целта. Тогаш се сетив на зборовите на дедо ми Димче, кој е веќе починат и кој знаеше да каже: „Тивка вода брег рони“. Ова ми е добро мото на кое се придржувам и кое ме води да истрајам до крај во она што го работам. Дури и побавно да се прават работите, доколку

си забавен ќе успееш да ја реализираш својата замисла: Другата скулптура ја посветив на мојот брат Дамјан и се вика „Срцето на мојот брат“, затоа што целата моја енергија и љубов додека го креирав ова дело беше насочена кон неговото срце. Третата скулптура ја нареков „Пополека - подалеку“ им ја посветив на моите дедо и баба кои ми пружаат беспрекорна поддршка и љубов.

▼ *Кој е твојот следен ивон?*

▲ Живееме толку турбулентно што кај нас не се знае што ќе се случи уште утре, а камо ли понатаму. Но, сепак планирам да се вратам во рудникот и да продолжам да работам, но не веднаш бидејќи зимата е студена, а таму работам под ведро небо. Веќе имам започнато да правам една нова скулптура што е висока два метра и уште една од метар и дваесет, но тоа понатаму.

▼ *Ќе се продаваат ли делата?*

▲ Секако, тие се за продажба. За креирање на нови дела неопходни се нови финасии. Затоа морам да ги продавам овие постоечките. Во моментов сум во преговори, но ништо дефинитивно не сум продал.

▼ *Во меѓувреме додека не бидеш во состојба да ги пренесеш делата во некој од музејските простори во Скопје, дали нивната сигурност во рудникот „Бела Пола“ е загарантирана?*

▲ Мермерот не е подложен на атмосферски влијанија. А и не верувам дека некој би можел да ги украде бидејќи се многу тешки. Евентуално може само се оштетат доколку некој им се намерачил, но не гледам реална причина за тоа. А, со работниците од рудникот добро соработувам и имам целосна доверба во нив.

Што сакате да гледате

Драги мои,

Драги мои, гледате ли телевизија? Гледате! Не знам и зошто прашувам за вакви нормални работи. Но, ако прашам дали телевизијата ве забавува или, можеби, ве заморува, не знам како би ми одговориле. Доживувањето на телевизиските слики е строго индивидуален чин. Моето искуство околу телевизијата не е многу поволно. Дури и тоа што тие го нарекуваат забавна програма, понекогаш е толку депресивно, што сите други програми што не се забавни е препорачливо да се гледаат со дневна доза на „лексилим“. Или, можеби, пред почеток на емисијата да се емитува препорака, како на цигарите, „оваа програма е штетна по здравјето. Гледањето е на ваш ризик“.

Телевизиските продукции одамна заборавиле на забавните содржини. Тоа што некој ќе донесе соговорници во студиото, па нека се и од естрадата, не значи само по себе дека и разговорот треба да е забавен. Во овие студиски муабетења понекогаш толку јадови ќе си изнакажат соговорниците, што на гледачот му доаѓа да се расплаче на нивната мака. Веќе одамна на телевизиите не се работи според сценарио, туку се импровизира, а тоа е погубно токму за забавните програми. Најчесто, ќе си ги повикаш пријателите на малку зезање, па белким на крајот ќе излезе нешто од тоа. Друга работа е што сите инсистираат тоа да биде во живо, веројатно така е наједноставно, затоа што нема постпродукција и монтажа. Твое е само да тресеш, а ако некому не му се допаѓа тоа, не мора ни да гледа. Затоа Сител направи добар потег со дневната доза од K-15. Куси скечови, духовити и убаво спакувани и – не треба повеќе. Понив сè е некако полесно.

Драги мои,

За квизовите многу пишував во минатите колумни. Да ви кажам нешто, но немојте да го сфатите како јуносталгија, ми недостигаат Оливер и Мика. Особено квиз-мајсторот Оливер Млакар, кој го направи моделот како треба да изгледа една ваква програма. Тоа беше повеќе од обичен квиз во кој некој одговара на прашањата на водителот, кој, пак, најчесто и самиот не ги знае одговорите на прашањата што ги поставува. Можеби и не ги разбира.

Не знам што друго може да се каже понатаму. Овие дилеми за кои денеска пишував можат лесно да се решат ако телевизиите, конечно, почнат да ги прават своите шеми според тоа што го сака публиката, а не според интуицијата или вкусот на тамошните уредници. Потребни се истражувања, но не за тоа дали гледате телевизија и колку гледате, туку што сакате да гледате.

Ваш фобичен ТВ-депресивец

ТВ-депресивец